

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Admonitio Ad Lectorem; Quæ & prima
Præfatio dici potest. Edita Anno MDCXLI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

utriusque potestatis concordia differendi: qui versatur in iisdem rationibus, quas ipsi sequuntur, ad mutuam societatem inter se conservandam. Quotidie incidunt de usurpatione jurisdictionis controversiæ, quæ prudentia quadam ita temperantur, ut in bellum apertum non erumpant. Quid vetat eadem vestigia premere scribendo, quæ Principes agendo? Pacem autem & consensionem retinent illi, mollitis, non exasperatis rerum emergentium articulis. Quemadmodum in placitis Stoicorum multa remittebant tetricæ illius doctrinæ Magistri *Ἰεροκλῆς*, ut se reliquorum hominum opinionibus accommodarent, ita Christianæ politiæ Antistites *οἰκονομικὸς* à summo jure recedebant, ut Concordiæ litarent. Videbant enim si pertinaci studio Sacerdotium vel Imperium jura sua intemerata retinere nitere, eam esse negotij conditionem, quæ funesto dissidio Pontifices & Reges à societate avulsos, infaustis digladiationibus inter se collideret. Attamen cum remissio illa, nisi certis limitibus concludatur, in abjectionis vitium desciscat, necessariæ sunt regulæ quædam, intra quas prudentia, quæ omnino in his negotiis adhiberi debet, se contineat. Porro regulæ illæ in eorum axiomatum cognitione constitutæ sunt, quæ communi utriusque Reipublicæ suffragio sunt receptæ, vel quæ frequentioribus Theologorum & Jurisconsultorum sententiis comprobantur. Deinde sincerè separanda sunt à certis & receptis sententiis ea quæ in controversiam adducuntur inter partes. Cum autem quæstiones istæ non in theoria tantum & in mera veri indagatione versentur, sed præcipuè in actu rerum se quotidie exerant, non adeo solliciti esse debemus de subtili argumentorum collectione, quam solerter expendere gesta Pontificum & Regum quorum pietas commendatur, ut perspiciatur quid in hujusmodi contentionibus secuti fuerint, jura sua retinendo, vel remittendo, quidve Sacerdotium & Imperium inter se dimicantia aliquando commiserit. Non me latet eandem controversiam diversis seculis variè temperatam, pro moribus Principum, & utilitatibus Reipublicæ, idemque jus variè disceptatum, toleratis uno seculo quæ altero damnata sunt, iterumque reposita. Unde colligere licet disceptationes istas non omnino juxta exquisiti juris rationes componi solitas, sed ex æquo & bono, unitatis & concordie alendæ studio, ex utraque parte quamplurima remissa fuisse. Quare ea mente in explorandis veterum exemplis versabimur, ut inde non inferamus juris quod alterutri potestatum competit certissimam

probationem, sed indulgentiæ & remissionis usum in simili specie.

III. Infinitum esset omnia persequi quæ vigente Imperio in orbe Christiano acciderunt, vel in singulorum Regum Christianorum provinciis. Itaque Dissertationes istas Imperij Gallici finibus conclusi, eo consilio, ut inquirerem in eam rationem quam majores nostri amplexi sunt ut Sacerdotij & Imperij pacem inviolatam servarent, eamque cum illa compararem cujus est usus in foro quotidianus. Quas Exercitationes ita institui, ut in quaestione veteri *novè* omnia potius quam *novæ* concinnarem. Etsi enim plerique nostram has controversias attigerint, res ipsas potius breviter significasse quam ex professo tractasse dici possunt, ea ingenij indulgentia usi, ut omnia in unum fascem congesserint, aut digressionibus ab instituto alienis propositum non impleverint, vel si qui felicitus versati sint in hoc negotio, solam fori tritum amplectentes, Historiæ Ecclesiasticæ & Canonum antiquorum cognitionem neglexerint. Quam suppellectilem ad exornandas Dissertationes istas adhibendam & veteris memoria tempora mihi repetenda esse putavi, quæ novis observationibus subinde in hoc opere illustrantur. Sed lectorem monitum velim, ne item meam me fecisse existimet, si qua illi, inter legendum, Pontificum vel Principum acta parum accepta fuerint, cum alienum factum ipse præstare non debeam, neque ejus mentionem faciam ad constituendam jura alterutrius potestatis, ut antè dixi, sed ad muniendos veterum exemplis mores qui hodie vigent cum summa Sacerdotij & Imperij Concordia. Eam toto isthoc opere fovere conabor, resignatis hujus disciplinæ arcanis, cum sinceritas hujus consensionis omnem simulationem aversetur, teste Gregorio septimo. In quam rem præcipuè incumbendum est, quod, ut idem auctor loquitur, *sicut duobus oculis humanum corpus temporali lumine regitur, ita his duabus dignitatibus in pura religione concordantibus, corpus Ecclesiæ spirituali lumine regi & illuminari probatur.* Institui itaque omnia jurisdictionis ecclesiasticæ & regie capita explicare, quæ in confinio utriusque potestatis posita sunt. Quo in opere eum ordinem tenebo, ut uniuscujusque controversiæ originem & progressum & varias juris factique mutationes aperiam, easque componam cum moribus quibus hodie utimur, quasque vulgò *Libertates Ecclesiæ Gallicanæ* appellamus. Consuetudinis forensis probatio non aliunde melius instrui potest quam ex Actis publicis quæ in Collectionem suam summa fide & diligentia retulit auctor Syntagmatis P. Pottinger.

Greg. VII. l. i. ep. 19. Concordiam istam Sacerdotij & Imperij nihil firmum, nihil usque firmum deservit habere.

quod *Libertatum Ecclesie Gallicanae* nomine inscribitur. Eas Libertates cum anonymus quidam scriptor libello famoso laxisset, harum Dissertationum edendarum occasionem praeiuit; ut monui capite primo libri primi. Vbi quantopere proficiat accurata harum controversiarum cognitio, adductis quae ex istiusmodi contentionibus in Oriente & Occidente olim emerferunt exemplis abunde ostendi.

IV. Porro quam his Dissertationibus elucubrandis operam navavi, non omnino male mihi collocasse videbor, si saltem illud obtinero, ut magistratus, quibus legum publicarum executio concedita est, lineas a maioribus praescriptas non egrediantur, nec putent ex praesudiciis rerum iudicatarum ex ambiguo, ut sit plerumque, iure regulas novae disciplinae ecclesiasticae constituendas, sed potius ex receptis & veris majorum regulis iudicia componenda. Alioquin nisi limes aliquis in hoc controversiarum genere designatur, non leve iurisdictioni ecclesiasticae periculum immineret: quod aliter averti non poterit, quam si tironum, qui ad gerendos magistratus erudiuntur in scholis, fervida ingenia praescriptis quibusdam maturè sufflammentur. In eam rem Dissertationes istae forsitan usui esse poterunt; quae saltem id assequuntur, ut novo vulnere, si quod antea illatum est, Ecclesiae iurisdictioni externa non petatur, & ut regij magistratus auctoritate sibi delegata, cum summo sedis apostolicae cultu & reverentia, in litibus iudicandis, & regni iuribus custodiendis, utantur.

V. Exposito consilio meo, superest ut breviter totius operis delineationem proponam. De Libertatibus Ecclesiae Gallicanae disserturo, tria mihi praestanda videntur. Fundamenta, quibus earum moles innititur, indagare; tum, in quibus Libertates illae versentur, constituere; deinde per singulos Libertatum articulos ita decurrere, ut hodierno fori usu Concordia Sacerdotij & Imperij procurari demonstraretur. Pars ista, quae singula capita rimatur, operis utramque ferè paginam faciet; cum tamen duae aliae praetermittendae non fuerint, ne rudes & imparati ad propositam materiam accedere minus. Duo Libertatum fundamenta constituo. Primum versatur in suprema Romani Pontificis per Gallias auctoritate. Secundum in supremo Christianissimi Regis imperio. Ac primum quidem exequitur liber primus; quo necessitas communionis cum apostolica sede asseritur; tum ex eo quod Romanus Pontifex sit caput universalis Ecclesiae; tum ex eo quod specialiter constitutus sit Occidentis Patriarcha. De hoc Pa-

triarchatu Occidentis copiosè disputatur, canonis Niceni sexti explicatio nova proponitur, & Ruffini vexatissimus locus *De Ecclesiis suburbicariis* nova interpretatione illustratur. Auctoritas Romanae sedis per Occidentem, ipsasque Gallias, expenditur; quae illi integra vindicatur, tum in legibus ferendis, ad repellendas novitates, sancendamque disciplinam, tum in iudiciis sine provocatione reddendis, ad cuius auctoritatis illustrationem nova per relationes & consultationes ratio aperitur. Deinde docetur immunem esse Romanum Pontificem ab inferiorum iudicio. Eam sedis apostolicae dignitatem Gallos suis officiis semper excoluisse, adeo ut tuitio Romanae Ecclesiae hereditario iure in Reges Francorum transmissa sit, quam praeter ceteris Regibus gloriosissimus Princeps Ludovicus XIII. praestitit, opera & consilio Eminentissimi Cardinalis Ducis Richelij. Quae omnia comprehensa sunt libro primo.

VI. Secundus liber secundum Ecclesiae Gallicanae fundamentum explicat, nempe supremum Regis imperium. Ac primò quidem constituta Ecclesiae Gallicanae significatione, quae ecclesiasticam & civilem potestatem complectitur, de discrimine utriusque potestatis disputatur ex mente veterum. Deinde suprema Regis Christianissimi auctoritas *in temporalibus* asseritur variis testimoniis Romanorum Pontificum; quae illustrantur. Inquiritur etiam ob quam rationem Rex Francorum *Imperator in regno* appellatus fuerit. Tum disputatur, an Principibus liceat res ecclesiasticas attingere. Quae in quaestione discrimen Regum Iudaeae & nostrorum accuratissimè demonstratur. Deinde controversia divisionibus aliquot solvitur, quae Reges vetant ne fidei negotia, sacramenta, ritus, & disciplinam Cleri, imò & episcopatum institutionem suis legibus constituant, quae omnia ab auctoritate ecclesiastica pendunt. ubi etiam ostenditur quem modum servaverit olim Ecclesia, si Principes hac in parte peccarent. Attamen tuitio canonum & decretorum apostolicae sedis Principibus iure divino & specialiter Regibus Francorum concedita est, ut eorum executionem legibus suis muniant, quod probatur aliquot exemplis, quae disputationem uberrimam de Chorepiscopis extorserunt. Docetur autem eas leges ecclesiasticas praesidio regio muniti, quae promulgatae in Gallia, & receptae sint. De quo disputatur copiosè.

VII. Tertio libro, quid sit Libertas Ecclesiae Gallicanae, ejusque differentia cum Privilegio, inquiritur. Tum Libertas illa

constituitur in usu canonum & decretorum, tam veterum, quam mediæ ætatis, & recentiorum, ubi de variis Collectionibus canonum differitur. Deinde refellitur opinio viri eruditi, qui Libertatem in sola veterum canonum usurpatione constituebat, & in ea sententia quæ Summum Pontificem Concilio generali subjicit. Romanam sedem perpetuum canonum suorumque decretorum consuetudinumque receptarum robur polliceri, quod idem est ac Libertates Gallicanas inviolatas spondere. Quatenus canonibus & decretis derogari solet olim, & posterioribus seculis, tractatur accuratè; doceturque eximia fuisse in eo genere auctoritatis Romanæ sedis potestas. Quæ vires dispensationum, & quis earum modus hodie in Gallia, ubi de scandalo quod novitates sequitur. Tum de jure antiquo & recentiori privilegiorum à sede apostolica indultorum unà cum regio consensu.

VIII. Deinceps aggredienda est explicatio singulorum capitum in quibus Libertates Ecclesiæ Gallicanæ versantur. Ac primò quidem de appellationibus quæ vulgò *ab abusu* dicuntur, differitur libro quarto. Quæ tractatio ceteras antecedere debet: quia tuitio regia otiosa esset, & reliqui Libertatum articuli facillè labefactarentur, nisi connecterentur hoc uno vinculo. Harum appellationum formula quidem novitia est, sed res ipsa, id est, tuitiois regie imploratio, cum disciplina Ecclesiæ infringitur, unà cum Imperio Christiano coaluit, quo præsidio usi sunt Pontifices Romani, & ipsa Concilia Oecumenica. cum præcipuè id Principibus incumbat, ut canones sua etiam auctoritate confirmatos, & legibus publicis adscriptos, se invitis contra utilitatem publicam conculcari non patiantur. Quem modum tenuerint Galli nostri in secunda & tertia Regum dynastia, cum sedis apostolicæ decretis contra canones receptos vel contra regni jura premerentur, vel cum ab Episcopis similia tentarentur in utroque illo casu, relatis controversiarum argumentis docetur. Et tandem appellationis hodiernæ usus cum superioribus componitur, & in quibus articulis locum obtineat, ostenditur. His quatuor libris absolvitur Tomus primus.

IX. Tomo secundo, De Legatis Romani Pontificis ad Regem missis tractatur. Hujus tractationis occasione variæ Legatorum species & munera explicantur, eorum præcipuè qui ad Synodos Oecumenicas missi, vices Romani Pontificis gerebant. Vbi de sedis apostolicæ dignitate, & auctoritate in illis Conciliis, ex mente veterum, adversus Novatores hujus seculi disputatur. Deinde

agitur de Apocriphariis ad Principes missis, & de Vicariis Romanæ sedis per varias Dioceses, & de Pallio quo Vicarij illi ornabantur. Gradu postea factò ad mediæ ætatis usum, quibus mandatis instructi Legati ad synodos provinciales accederent, discutitur. Eorum frequentia, & tandem desuetudo. De facultatum examine in Curia, antiquam munere suo fungantur. Tum de Annatis dissertatio instituitur; ubi de earum origine, & de controversiis quæ ex ea occasione Ecclesiam vexarunt. Disputatur an majores nostri rectè earum exactionem in simoniæ censum retulerint. Et tandem concluditur eas à simoniæ labe abesse, verum in Gallia non præstari ratione debiti, sed titulo subsidij, cujus modus immutari non possit invitis Regibus nostris & Ecclesiæ Gallicana.

X. Altero libro agitur de Conciliis provincialibus & generalibus totius Dioceseos Gallicanæ, quæ vulgò *Nationalia* vocantur. Inquiretur diligenter in provinciis hujus Dioceseos, earumque jura investigabuntur. Deinde disputabitur de Regum & Synodorum auctoritate, quam in constituenda disciplina exercebant.

XI. Tum *De judiciis canonicis Episcoporum*. In qua Dissertatione explicatur quis ordo servatus fuerit à primis Ecclesiæ temporibus usque ad Concordati publicam pactionem in deponendis Episcopis, non solum in Gallia, sed etiam per universas Orientis & Occidentis provincias. Vbi nova ratione genuinus sensus Concilij Sardicensis & Africani, & controversiarum Athanasij, Chrystostomi, Flaviani, Theodoret, Acacij, apertè constituitur adversus Novatores & detortas aliorum interpretationes.

XII. Hanc excipiet altera Dissertatio *De judiciis Clericorum*. Quid Episcopis antiqui canones, medijs, & recentioribus tribuerint, quid Principes sibi reservaverint, varijs temporibus, nunc remissiores, nunc retinentiores. Hic agitur *De delictis communibus & privilegiatis*. Hanc partem executus est * vir eruditus; sed in Iustiniano hæsit, mille annorum serie prætermissa, quæ tamen varijs hac de re concertationibus famola extitit.

XIII. *Judicia canonica in Laicos* persequar exercitatione speciali; quæ in crimina illa inquit quæ censuræ canonicæ subderentur olim; quis ordo judiciorum, quæ deinde accessio medio jure facta fuerit, ubi de veterum excommunicatione, & de ritibus pœnitentiæ multa dicentur ad illustrandam canonum vetustatem, quorum cognitio desuetudine ipsâ ferè oblitterata est. De immutatio-

* Benignus Milletot Divionensis.

ne quæ in toto illo genere inducta est, unde originem habuerit; & quo jure utamur hodie in his articulis.

XIV. *Privilegia Capitulis & monasteriis concessa* frequentissimas contentiones in Ecclesia excitant; quæ flagrant initio, quando Episcopi jure suo depreciantur; sed usu ipso familiaria reddita cum essent, multitudine exemptorum & novitate animos Episcoporum accenderunt. Quæ composita in speciem, recrudescere incipient, nisi remediis opportunis prospiciatur. De quibus agitur Diatriba unica.

XV. Concludam Tomum II. dissertatione *De Matrimonii*. Vbi expenditur quid Ecclesia quid Principes in hac usque ætatem in hoc negotio egerint, quod ita temperabitur, ut nulli relinquatur offensio occasio.

XVI. *Tomus tertius* disserit *De bonis ecclesiasticis*. Vbi de oblationibus & agris eorumque bonorum proprietate & usu vel usufructu, quatenus jurisdictioni regie illa subiaceant, & poenis ecclesiasticis muniantur. De tributorum pensationibus, & immunitate. Tum invasio bonorum ecclesiasticorum à Carolo Martello & ceteris Principibus facta discutitur, unà cum sententiis latis adversus invaluos. Hoc in loco latus se aperit campus agendi de decimis, id est, de earum origine, distributione inter Episcopum & Clerum, & de laicorum possessione. Deinde agitur de immobilium acquisitione sine venia Principis, vel cum ejus gratia, quæ apud nos *Amortisatio* dicitur. De feudis Ecclesiæ concessis sub conditione fidei & obsequij. Quæ sit apud nos *Regalium* origo, nova ratione inquiritur. Tum de advocacione & defensione Comitum, quæ olim in plerisque provinciis viguit, disseritur. Accedit disputatio de contributionibus quæ Regi à Clero penduntur; & cujus decreto alienatio bonorum ecclesiasticorum fieri debeat. Has Dissertationes claudunt excerpta quædam selecta, de Beneficiorum origine, deque hodierno illorum statu.

XVII. Sed quia disceptatio antiquitatis canonica, à foro remota, tirones ab ea indaganda deterret, adjungitur *Epitome practica* controversiarum quibus tribunalia publica quotidie fervent, cum rebus judicatis; quæ aut jure veteri aut medio vel novo niti docentur, ut pax & Concordia Sacerdotij & Imperij semper retineatur.

XVIII. Promissa harum Dissertationum in tres tomos distributarum editione, non me latet quibus me nominibus obstringam, ob quæ locupletior aliquis vadimonium desereret. Sed mecum civili more acturos omnes existimo qui conatum in magnis rebus laudandum norunt, & neminem ex liberalitate conveniendum, vel saltem ab eo non exigendum nisi in quantum facere potest. Si quis verò morosus obtorto collo me in jus vocandum putet, atque mecum stricto jure velut ex stipulatu agendum, illa mihi saltem exceptio supererit, verborum obligatione neminem teneri, nisi juxta verborum conceptionem. Atqui jam initio monui, quemque *pro modulo suo* tantum ad negotij hujus discussionem invitari; adeoque illud, quantumcumque sit, quod pro viribus meis in hanc rem contulero, me sponsione plenissime liberabit. Satis sit intendisse digitum ad fontes, & nova methodo rebus alioquin obscuris lucem aliquam intulisse; ne ceteris industriae suæ in eodem campo probanda occasione præripuisse videar. Interim verò, quæ in hujus generis lucubrationibus contingere solent, hallucinationes & *paraphrasæ* ab æquis lectoribus mihi condonari postulo. Et supplex utriusque Reipublicæ Principes obtestor, ne quid à me scriptum eo animo interpretentur, ac si alterum alterius injuria augere vellem, vel de mutuis amborum juribus transigere. Nihil in definitionibus arbitrio meo assero, sed narro. Nihil novi in regulis constituo; sed ne quid invitis partibus innovetur, moneo: ut sit perpetua Sacerdotij & Imperij Concordia.

